SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

Talousvaliokunnan kuuleminen 25.10.2023

Talousarvio 2024 ja julkisentalouden suunnitelma

Markku Ollikainen
Ilmastopaneelin puheenjohtaja
Tutkimusjohtaja, ympäristöekonomian emeritusprofessori

Vihreä siirtymä kestävän talouskasvun pohjana

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

- **Vihreän siirtymä:** rakentaa Suomesta fossiilivapaata, kiinnostavaa ja innovatiivista investointiympäristöä.

- Julkisen talouden suunnitelman arvio: *vihreän siirtymän investoinnit voivat yllättää positiivisesti ja nostaa Suomen kansantalouden kasvun korkeammalle kasvu-uralle*

- EK:n arvio (lokakuu 2023): investointisuunnitelmia 200 mrd euron edestä
  - Tuulivoimainvestoinnit dominoivat, vetyhankkeet lisääntyvät
  - Muista kuin maatuulivoimasta on 4,1 mrd päätöksiä ja 3,9 mrd käynnistysvaiheessa

- **Fossiilivapaa talous**: olisi tähdellistä, että Suomen 2030 ilmastotavoitteet ja 2035 hiilineutraaliustavoite läpileikkaisivat sekä talousarviota että julkisen talouden suunnitelmaa
  - Hiilineutraaliustavoite ja fossiilivapaus tärkeä investointiympäristön houkuttelevuudelle.

Vihreän siirtymän edistäminen budjetissa

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

- Rahoitusta taloudellisiin avustuksiin, luvituksen edistämiseen ja puhtaan siirtymän investointeihin usean hallinnonalan kautta.
  - Hyvä, että budjetissa joudutetaan erityisesti uusiutuvan energian ja vedyn tuotantoa.

- Hallitusohjelman mukainen hiilidioksidipäästöjen talteenotto hyödyntäminen ja varastointi on erittäin tärkeä avaus (liiketoimimahdollisuuksia, helpotusta nieluun).

- Kertaluontoinen 4 miljardin investointiohjelma, josta kohdistetaan 160 M€ puhtaan energian edistämiseen.
  - Osana investointiohjelman mukaisia puhtaan energian kärkihankkeita hallitus on esittänyt 10 M€ julkisen sähkön ja kaasun lataus- ja tankkausinfran lisäämiseen

- Valitettavasti kaikki budjettilinjaukset eivät edistä vihreää siirtymää toivotulla tavalla.

Energiaverotus ohjaa osin vikasuuntaan

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

- Useat energiaverotuet ohjaavat ilmastollisesti vikasuuntaan
  - Turpeen alempi verokanta ja verottoman käytön yläraja, ja turvetta ja biomassoja polttavien CHP-laitosten verotuki (huoltovarmuus varaus).
  - Puupohjaisten polttoaineiden verottomuus ja jätteenpolton verottomuus

- Lisää heikennyksiä: polttoaineiden valmisteveron alennus, suunnitelma laskea polttoaineveron CO_2-komponenttia myöhemmin kehyskaudella.

- Hallitus arvioi, että energiaverotuksen päästöohjausvaikutus laskee näiden ratkaisujen myötä
  - Ilmastopaneeli on samaa mieltä, päästöohjausvaikutus laskee.

Energiamurros

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

- EU:n elpymis- ja palautumisväline sekä REPowerEU tarjoavat rahoitusta (n. 500 M€) energiamurroksen edistämiseen

- Hyvää: luvituksen vauhdittaminen (mm. YM:n hallinnonala) tervetullutta (mm. REPowerEU-rahoituksella)

- Ongelmallista: energiatukien leikkaus (TEM:n hallinnonala) ja myöntövaltuuden puolitus 2024 alkaen (hallitusohjelma)
  - Energiatuen vipuvaikutus merkittävä: talousarvion mukaan vuonna 2022 energiatuen myötävaikutuksella toteutui 1,6 miljardin arvosta investointeja
  - Vuonna 2024 tavoitellaan vain 56-70 miljoonan investointeja.

Liikenne: päästöjä kasvattavia päätöksiä

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

- Liikenteen päästöjen vähentyminen on hidastunut huomattavasti – jo edellisen hallituksen aikana

- Talousarviossa on linjauksia, jotka hidastavat päästövähennyksiä edelleen:
  - Polttoaineiden valmisteveron alennus
  - Ilmastoperustaisten joukkoliikennetukien poisto (LVM:n hallinnonala)
  - Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen ohjelman leikkaus (LVM:n hallinnonala)
  - Ajoneuvoveron perusveron keventäminen vanhempien ja suuripäästöisempien ajoneuvojen osalta (vähäinen vaikutus)
  - Jakeluinfraan edellisvuotta vähemmän rahoitusta (YM:n hallinnonala)
  - Budjettilaki: jakeluvelvoitteen noston jarruttaminen (varmuudella päästöjä lisäävä vaikutus)

- Liikenteen päästöjen puolitustavoite vaarantuu, jos valittu budjettilinja jatkuu.

Muut: Maankäyttösektori & kuntien ilmastotoimet

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

Maankäyttösektori (MMM:n hallinnonala)

- Maankäyttösektorin kustannustehokkaimmista ilmastotoimista luovutaan:
  - Kosteikkoviljelyn tuen peruuttaminen
    - Olisi ollut pinta-alaa kohden tehokkain päästöjä vähentävä toimenpide turvepelloilla.
  - Joutoalueiden metsitystuen päättäminen

Kuntien ilmastotoimet (YM:n hallinnonala)

- Kuntien ilmastosuunnitelmien poistaminen ilmastolaista, ja siihen liittyvän tuen poisto (YM:n hallinnonala) on lyhytnäköistä ja epäjohdonmukaista politiikkaa.
- Liikennetukien (LVM) ja kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen (YM:n hallinnonala), eivät anna hyvää signaalia kuntien ilmastotyöhön.

Talousarvion ilmastovaikutukset arvioitava

SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

Budjettilinjaukset

- Hidastavat ilmastotoimia taakanjako- ja maankäyttösektoreilla (EU-2030 tavoitteet)
- Jouduttavat toimia teollisten pistekuormittajien parissa (hiilineutraaliustavoite 2035)

→ Hallituksen tulisi esittää eduskunnalle kokonaisarvio uusien linjauksien vaikutuksesta ilmastotoimien edistymiseen.

- Huomioitava, kun hallitus ensi vuonna esittää päästövelan lyhentämisohjelman.

→ Ilmastopolitiikan johdonmukaisuudesta ja ilmastosuunnitelmista tulisi pitää kiinni yli vaalikausien

SUOMEN
ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate
Change Panel